

UUDESTISYNTYMINEN

Uudestisyntymisen vertauskuvallisuus on varsin yleinen teema ihmiskunnan uskonnoissa. Niinpä alkukantaisten kansojen keskuudessa yleisiin käytäntöihin, joissa lapsesta tehdään aikuinen ja maallikosta vihitty, kuuluu usein riittejä, joissa vastasyntynyt käy uudelleen läpi varhaislapsuuden vaiheet. Myös kuninkaan valtaistuimelle asettaminen voi näyttäytyä uudestisyntymisenä (Ps. 2:7; Ps. 110:3 LXX). Juutalais-kristillisessä ilmoituksessa tämä vertauskuvallisuus ilmaisee kuitenkin ainutlaatuisen järjestykseen kuuluvia todellisuuksia. ”Mikä on syntynyt lihasta, on lihaa, ja mikä on syntynyt Hengestä, on henkeä” (Joh. 3:6). Ihmisen luonnollisen syntymän vastakohdaksi UT asettaa yliluonnollisen syntymän, jonka perustana on joko Jumalan sana tai Jumalan Henki ja joka toteutuu uskon ja kasteen kautta.

1. Valmistelut. VT:ssä ei puhuta koskaan ihmisen uudestisyntymisestä: luonnollisen syntymänsä perusteella israelilainen kuului täydellä oikeudella Jumalan kansaan; hänen ei siis tarvinnut syntyä uudelleen. Tämä teema on kuitenkin juurtunut syvälle VT:hen.

Israelin muodostuminen Jumalan kansaksi kuvataan siellä usein todellisena synnyttämisenä. Israel on Jumalan esikoinen (2. Moos. 4:22; Viis. 18:13). Jumala siitti sen, kun hän vei sen pois Egyptistä (5. Moos. 32:6, 18 f.), ja elämä erämaassa oli sille kuin varhaislapsuutta (5. Moos. 1:31; 5. Moos. 32:10; Hoos. 11:1–5). Juutalainen traditio yhdisti tämän Israelin syntymän erityisesti lain antamiseen: ”Miksi Siinaita kutsutaan äitini taloksi? Koska siellä israelilaisista tuli vastasyntyneitä lapsia” (Midraš, Laul. 8:2).

Uudessa liitossa Jumala sen sijaan ei tyydy profeettojen kautta antamaan kansalle lakiaan, vaan kaivertaa sen jokaisen ihmisen sydämeen, tämän sisimpään (Jer. 31:31–34; 5. Moos. 30:10–14). Tai sitten Henki tulee uudistamaan ihmisen sydämen (Hes. 36:26 f.). Uusi syntymä on myös se, joka ”avaa kohdun” Jerusalemlle ja täyttää sen lapsillaan; se on ennenkuulumattoman ilon lähde (Jes. 66:7–14).

Ensimmäisellä vuosisadalla jKr. juutalaisuus tunsu uudestisyntymisen teeman. Kun pakana kääntyi ja sai proselyyttien kasteen, kaikkien aiempien siteiden katsottiin katkenneen. Tämän katkoksen ilmaisemiseksi hänestä sanottiin, että hän oli kuin vastasyntynyt lapsi. Kyse oli vain vertauskuvasta, jonka merkitys ymmärrettiin ennen kaikkea oikeudellisella tasolla; UT:ssä siitä tulee todellisuutta.

2. Jeesuksen sanat. Synoptisissa evankeliumeissa Kristus ei puhu uudestisyntymisestä. Hän kuitenkin vertaa Jumalan sanaa (vrt. Jer. 31; 5. Moos. 30) ihmisen sydämeen kylvettyyn siemeneen, josta tulee siellä uuden moraalisen elämän alku (Matt. 13:18–23 rinnakk.). Lisäksi hän opettaa, että taivasten valtakuntaan pääsemiseksi on ”palattava lasten tilaan” (Matt. 18:3); lapsen tavoin ihmisen on suostuttava ottamaan kaikki vastaan Jumalalta. Tämä totuus ilmaistaan selvästi neljännessä evankeliumissa: ”On synnyttävä uudesti, jotta pääsee taivasten valtakuntaan” (Joh. 3:3–5).

3. Apostolinen pohdinta.

a). Jumalallinen periaate. Jokainen syntymä saa alkunsa elämän idusta, joka määrää syntyvän olennon luonteen. Syntyäkseen uudesti yliluonnollisesti ihmisen on siis otettava itseensä ylhäältä, Jumalalta, tuleva elämän periaate. Apostolinen traditio on tunnistanut sen Jumalan Hengeksi.

Sana. Kohdan Jaak. 1:18, 21 mukaan Jumala on synnyttänyt meidät totuuden sanallaan, joka on otettava vastaan, jotta pelastuisimme. Juutalais-kristillisessä näkökulmassa Sana on tässäkin sama kuin Mooseksen laki (Jaak. 1:22–25), ja on vaikea ratkaista, tarkoittaako tässä mainittu synnyttäminen sitä, että Jumala muodostaa pyhän kansan, vai kristityn uudestisyntymistä. Kohdan 1. Piet. 1:22–25 mukaan Jumala on synnyttänyt meidät uudelleen sanallaan (evankeliumin julistuksella), jonka hän on pannut meihin elämän ”siemeneksi” ja jota meidän tulee totella. Meidän tulee ”vastasyntyneiden lasten tavoin” (vrt. pääsiäisen jälkeisen sunnuntain messun introitus) kaivata sanan maitoa, jonka tulee kasvattaa meitä pelastukseen asti (1. Piet. 2:2). Samoin Johanneksella: meidän uudestisyntymisemme on seurausta meihin pannusta Jumalan ”siemenestä” (1. Joh. 3:9); Kristus, Jumalan Sana (1. Joh. 2:14; 1. Joh. 5:18), on otettava vastaan uskossa (Joh. 1:12 f.).

Henki. Kohdassa Joh. 3:5 f. ei enää Sana vaan Henki annetaan uudestisyntymisemme lähtökohdaksi, yhteydessä kasteeseen, kuten myös kohdassa Tit. 3:5. Paavalille juuri Henki tekee meistä ”Jumalan lapsia” (Room. 8:15; Gal. 4:6). Sanan kautta tapahtuva syntymä, kun Sana otetaan vastaan uskossa, tai Hengen kautta tapahtuva syntymä, kun Henki annetaan kasteen välityksellä: nämä ovat saman todellisuuden kaksi toisiaan täydentävää puolta, sillä Sana ja Henki ovat erottamattomat: Henki tekee Sanan vaikuttavaksi. Kuten luomista (1. Moos. 1:2 f.; Ps. 33:6), uudestisyntymisemme työtä ei voida ajatella ilman Sanan ja Hengen myötävaikutusta.

b). Uusi elämä. Uudessa testamentissa uudestisyntyminen ei enää ole vertauskuva vaan syvä todellisuus. Sanan ja Hengen uudelleen luomana ihmisestä on tullut uusi olento (Tit. 3:5), jonka moraalinen käyttäytyminen on muuttunut radikaalisti. Hän on hylännyt pahan (1. Piet. 2:1; Jaak. 1:21), ei enää seuraa himojaan (1. Piet. 1:14) vaan noudattaa Sanaa, joka käskee häntä rakastamaan veljiään (1. Piet. 1:22 f.); hän ei voi enää tehdä syntiä

veljesrakkauden vaatimuksia vastaan (1. Joh. 3:9). Hän elää nyt Hengen vaikutuksessa (Room. 8:14), oksastettuna itse Kristuksen elämään (Room. 6:5).

c). Eskatologiset hedelmät. Jumalan lapseksi tulleen hän voi odottaa Valtakunnan perintöä (Joh. 3:5; 1. Piet. 1:3 ff.; Room. 8:17; Gal. 4:7). Häneen kylvetty siemen on katoamattomuuden itu, sillä Sana pysyy ikuisesti (1. Piet. 1:23 ff.). Taivaaseen nouseminen edellyttää alas laskeutumista (Joh. 3:13); tämä periaate pätee ennen kaikkea Ihmisen Poikaan, mutta sillä on yleismaailmallinen ulottuvuus: vain se voi siis nousta taivaaseen, joka on saanut itseensä tämän ylhäältä tulleen periaatteen (Joh. 3:3; Jaak. 1:17), Jumalan Hengen (Joh. 3:5), joka on takeena meidän kirkkaasta ylösnousemuksestamme (Room. 8:10–23).

MEB

Katso myös: → bapteme IV — enfant III — fils-de-dieu NT II — Armo V — Uusi — Valtakunta NT II 3 — vie IV 4